

(Самрл, нег мове ратива)

*174
1913*

Juznoslovenski filolog

ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ ФИЛОЛОГ

ПОВРЕМЕНИ СПИС

ЗА СЛОВЕНСКУ ФИЛОЛОГИЈУ И ЛИНГВИСТИКУ

УРЕЂУЈЕ *ed.*

А. БЕЛИЋ

A. Belić

БЕОГРАД 1913.

Књ. I. Св. 1—2

(z grada : zikopal), т. ј. према предлогу z и префиксу zi = od : odi. То је у толико могућније и вероватније, што ти предлози-префикси стоје врло близу и по своме значењу.

А. Белић.

Додатак. У горњој расправици ја сам претпоставио да су се у чакавским дијалектима морале употребљавати сложене глаголске форме са два префикса z и vi, сложена уједно, у преф. zvi-. Та је белешка била већ сложена када сам обишао дијалекте чакавске Истре у којима се заиста такве форме употребљавају. Тако у говору *Св. Недеље* код Лабина ја сам забележио: zvibrāt, zvibrali, vīgnali и zviḡnali и сл. По себи се разуме да у том говору нема још zi-, јер су ове сложенице нове и vi- се још у великој мери и засебно употребљава, па утиче и на чување v у zvi. Али у оближњем говору *Реванде* находимо већ zibḡli, па чак и iḡbri (= vi-bḡri). У другим говорима средње Истре, на пр. у жмињском говору, находимо поменуто префиксе сложене уједно и у обрнутом реду, т. ј. vizbrali и сл.

Према томе, хипотеза о могућности постанка чак. zi од zvi добила је на овај начин пуну потврду у материјалу средњеист-рских чакавских дијалеката

А. Б.

6. Митрополит Стефан Стратимировић о општем словенском књижевном језику.

О митрополиту Стефану Стратимировићу, познатом противнику Вукових рефорама, писано је у нас прилично много, али његов књижевни и научни рад још увек остаје доста норасветљен. Ја сам у својој студији „Прилошци историји словенског пропорођаја крајем прошлога и почетком овога века“ (Нови Сад 1900) детаљније говорио о карловачком кругу књижевника почетком XIX века, коме је стајао на челу митрополит Стратимировић. Том приликом указао сам и на митрополитове разгранате књижевне везе, његову живу преписку с тадашњим највиднијим стравим научницима и његово велико интересовање за питања из области лингвистике и најстарије историје словенских и других народа. Митрополит Стратимировић не само да је живо пратио савремену литературу из области језика и историје, него је и сам приступао решавању врло тешких научних проблема, као што су питања о пореклу различних народа и њихову сродству. Наравно да је и

он, као и његови претходници, па и многи од његових савременика, поступао као дилетант. И он је сасма дилетантски решавао најтежа питања помоћу етимологисања на основу спољне сличности појединих речи. И код њега срстамо се са сличним етимологисањем као и код Француза из доба Петра Великога, Патрон. Бодана, који је тврдио да се латински језик већим делом састоји из словенских елемената (И. В. Јгичъ, Энциклопедія славянској филологіи 67/8). Ну када се узме на ум да је у доба Стратимировићево упоредна лингвистика била још у повоју а тако исто и историјски метод, када се даље има на уму да је за успешно и правилно решавање питања из области најстарије историје потребно имати добро сређене и тачно издане историјске изворе. онда ће се многе омашке и неметодичности у Стратимировића морати мерити другим мерилом. Истакнути се, међутим, мора његова велика љубав према словенском језику и најстаријој прошлости словенских народа, као и тај факат, да је Стратимировић неким питањима из области најстаријега периода словенске историје и литературе обратио пре пажњу него Добровски и Копитар. Митр. Стратимировић напр. врло лепо резонује о употреби писма код словенских народа, прави разлику између обичне и босанске ћирилице, за коју држи да је није саставио ап. Кирило. У опште се може рећи да је пред крај XVIII века Стратимировић био једини међу Србима који је не само пратио науку на западу и општио са западним научницима, него и самостално проучавао изворе, особито византијске.

У нашој књижевности највише је Стратимировић познат као противник Вукових рефорама, но и ту би на основу што укупније материјала требало те односе боље расветлити. Познато је даље Стратимировићево учење у првом српском устанку, које нам је у детаљима још боље осветлио Мил. М. Вукићевић у делу Карађорђе II (Београд 1912) 202 и д., а сем тога публикувано је и неколико његових радова који пружају података за најновију српску историју (Гласник Срп. Уч. Друштва II: Дело за г. 1899 књ. 21). Најмање је пак познат његов научни рад. О њему се поглавито закључивало на основу многобројне Стратимировићево преписке, штампано у више махова по нашим часописима, а о његовим научним чланцима и студијама није се скоро знало ништа. Сом једне О пореклу речи књаз и књига, штампане 1805 у Будиму, све друге остадоше ноштампане. Благодарени љубазности протојереја г. Димитрија Руварца, библиотекара патријарашке библиотеке у Карловцима, дошао сам до неколико митрополитових

чланака у рукопису. Један од њих штампао сам у 228 књ. Летописа, истакнувши том приликом да је Стратимировићу савремена научна литература о Власима била врло добро позната, и да његово резонавање о пореклу влашкога језика и његовој сродности с италијанским према тадашњем стању знања о међусобном одношају романских језика може задовољити. Од великога је интереса немачки писана студија: „Über die russischen Waräger“ у три одсека, која је на жалост остала недовршена. У сличном је тону писан, опет на немачком, чланчић, у коме се тумачи име Пруса, а интересантних појединости за оцену Стратимировића као научника пружа и чланак „Примѣчаије ш именахъ народовъ древнихъ“. Опсожна је и исцрпна његова студија „Erklärung der slavischen Benennungen der 7. Wasserfälle im Dnjeper bey Constantin Porphyrogenit“; а пуно занимљивих напомена има и у његовој опширној критици на Шлецерово издање т. з. Несторове хронике. Остављајући да другом приликом анализујем ове чланке Стратимировића, приопштићу овде Стратимировићев чланак о општем словенском књижевном језику.

Овај чланак потекао је поводом другога издања Паласова упоредног речника „Glossarium comparativum linguarum totius orbis,“ које је било поверено познатом педагогу Теодору Јанковићу Миријевском. Добивши овај речник преко Глигорија Трлајића, обратио је Стратимировић нарочиту пажњу оном делу речника, где је говор о словенским језицима. Проучавајући градиво, прибрано у овом речнику, дошао је митрополит на мисао, да уреднику речника, Миријевском, изложи своје идеје о том, како би се имао створити један књижевни језик за све Словене. И ако се у читавом излагању сретамо на сваком кораку са дилетантизмом, ипак су идеје митрополитове од интереса прво стога, што расправљају о једном врло важном питању, а друго што нам је митрополит овде онде исказао своје назоре и о српском језику и о нагласку у српском говору. Овај чланак, писан 1796, а преписан поново руком митрополитовом после 1798, како се види из једног додатка уз текст, даје нешто нових података и за митрополитове везе са западним научницима. Одатле се на пр. види да се Стратимировић, још пре него што је ступио у монашки чин, лично упознао био са управником дворске библиотеке у Бечу, Адамом Коларом (1718 † 1783), који је познат као издавач историјских споменика (*Analecta monumentorum Vindobonensia*, Беч, 1761. *C. Ursini Vellii De bello Pannonico libri X*, Беч, 1762, *Historia diplomatica juris patronatus apost. regum*, Беч, 1762 etc. etc.).

Одмах на почетку чланка даје Стратимировић руском језику прво место испред свих словенских језика, јер је он, с обзиром на величину државе, највише у стању да се рашири и распростре. Али за формирање словенског књижевнога језика могу корисно послужити и остала словенска наречја. Ну, стварајући књижевни језик и одабирајући речи из осталих словенских наречја, није потребно потпуно одбацити уобичајено стране речи, особито грчке и латинске. Што се тиче речи које треба да се уведу у књижевни језик, оне треба да су кратке, лако изговорљиве и естетичне. У том погледу истиче се особито грчки језик са својим многим једносложним речима. Воћ сама природа тога језика упућује на стварање нових речи и туђе народе да примају такве речи. Словенски језик не може се мерити са грчким. Незгода је код словенских речи, што се у њима често јављају знаци без гласовне вредности (безгласних бјкви), који се тешко изговарају, што су словенске речи дуге, те их странци тешко изговарају. Те словенске речи имале би се заменити другим, згоднијим речима из осталих словенских наречја. Ако се то не учини, страни ће народи са великом напетом учити дуге и тешке словенске речи, па ма како тачне биле граматике на словенском језику. Дуге речи са знацима без гласовне вредности, умује даље митрополит, нису згодне ни за песништво, које по његову мишљењу, противно Биџону, има велик утицај на развој карактера једнога народа. Али не само с обзиром на песништво него и из практичних разлога препоручују се кратко и лако изговорљиве речи за књижевни језик, јер такве речи и прост народ прима лако и веома радо. За распростирање једнога језика од великог је значаја његов акценат. По мишљењу Стратимировића наглашавање има толику снагу да утиче на развој самог народног карактера. Да то докаже, повлачи Стратимировић паралелу између францускога и немачкога језика. Наравно да у тој сумарној карактеристици францускога и немачкога језика и у размишљању о утицају акцента на развој карактера оба народа има много дилетантизма, који пут и велике наивности, али друкчије не може да буде када се хоће овако широко да генерализује. Није немогуће да је Стратимировић на ове мисли дошао читајући Биџона, популарнога, али не особито теоријскога францускога природњака из XVIII века. Завршујући своја размишљања о природи језика и његову утицају на развој народнога карактера, истиче Стратимировић на крају, да је једини руски народ у стању да рашири словенски језик, тј. да га учини књижевним језиком за сва словенска племена. Ода-

јући овако у пуној мери првенство руском језику, можда под утицајем граматике Ломоносова, где је с толиком љубављу окарактерисан руски језик (И. В. Ягичъ, *op. cit.* 87), мисли Стратимировић да би се ово могло извести само тако, ако би западни Словени вољни били примити нека ћириловска писмена, и ако би се Руска Академија прихватила тога посла.

Extract писанија гђину ТеодорѢ ЈанковичѢ ѿ Миріево, ради славонскога јзика мѣа августа 14^о 1796 писанаго.

Њ Словара Россіскія Академіи 5. частей полѣчихъ чрезъ Терланча и 6^а ѿ тогоче полѣчити надѣюся.

Дай да вами еданиѣтъ ѿ мое мнѣніе ѿ Славенскомъ јзичѣ скажѣ. Но сіе токмо аки дрѣгъ дрѣгѣ, не дерзая, мѣдрагѣ воистинѣ, Академіи сочиненія моимъ скѣдоуміемъ ни наименѣше коснѣтися.

Всякъ јзикъ, аще имѣеть ко разпространенію Наукъ и Народа способствовати, долженъ имѣть множество рѣчей, тѣхъ дробность, и точное произношеніе или удареніе.

Еже множества касается, аще въ Россіској Монархіи вси дѣла и внѣшная держава, и религиональная, и сѣдонская, и военная, и кѣлоческая, и вся Мѣдрости и Наѣкъ касающася, на славенскомъ јзичѣ ѿправлатися бѣдѣтъ, то и јзика тогоче разпространеніе, и прославленіе, паче всѣхъ прочихъ странъ и нарѣчій славенскихъ, во ѿношеніи равномъ со общимъ держави тоя процвѣтовіемъ напредовати имѣеть.

Находящася во иныхъ предѣлахъ славонскаго Народа разная Нарѣчія многу ко умноженію, и изобрѣтенію новыхъ свойственно-славенскихъ рѣчей слѣжити могѣтъ: Но да бы само славенская рѣчь была, мню яко не надобно познатая уже и шбще шбыкновенная странныхъ јзиковъ слова и глаголи совсѣмъ ѿметать; пачеже таковая ѿ Греческаго и Латинскаго јзика елико можно по подобію Нѣмцовъ слободно уводити. Сіи и симъ подобная и тако всякомѣ позната сѣтъ. Ш нижо ннѣ глаголати довлѣеть.

Но сказахъ горѣ, что надобно јзикѣ разпространяемомѣ, да бѣдѣтъ рѣчи тогу дробне, т. е. кратко, ситне, и ѿ всякаго логко произносиме, и елико можно всякомѣ естетическомѣ вкѣсѣ пріятне. Греческіи јзикъ всемъ великѣю предъ прочимъ превосходность имѣти видится; идѣже многая моносвлаба ко поетическомѣ слогу удобнѣиша сѣтъ, и онаи ко (ѣ) ки (ѣи) ѿи ѣи ѿи etc. etc. и прочая вже кромѣ утрѣдненія устнѣ и јзыка, единаимъ косне-

віомъ проносима и удобъ пріемлема бывають, пріятность тогш показють. Но и естество сего языка ко произведенію новыхъ словъ само пособствѣтъ, и чужія народи ко пріятію таковыхъ словъ побѣждають. Телеграфъ, аеростатъ, ідеологія новѣишимъ семѣ примѣромъ слѣжать. На противже сего славенскія рѣчи, аще и велми легко совокзпляютси, но по совокзпленіи и произведеніи тѣхъ множайшыя безгласнія бѣквы во единѣ рѣчь приходятъ и оная ш. щ. ч. стъ. ж. тежко произносятся, и во шбще вси лишениомъ моносулабъ должайшыя сѣтъ и ш чужихъ Народовъ неудобъ произносимія.

Здѣ убо, по моемѣ мнѣнію трудолюбіе мѣдрихъ людей тамо клонити би си имѣло: да краткія логко произноснія рѣчи, и изъ дрѣгихъ кромѣ Россискагш и Церковнагш Славенскихъ Нарѣчій, шбрѣтѣтси, и по мало во употребленіе пріимуть, и тако да би оно предъ прочими пріемлоне биле оже краткости и легкости своитство имѣють хотя же рѣсске, или цорковне, тоцке или бохемске, полске или хорватске биле би. Кромѣ сицевагш продпріятія мѣчно странія Неславенскія Народи, славенскія долгія и тяжкія рѣчи учити бѣдѣтъ, аще и точнѣйшыя на томѣ спишѣтси грамматики. Долго би было здѣ разнія рѣчи во примѣрѣ и на сравненію доводити, по елико и тако сіе размишлюющимъ ш сихъ познато быти можеть. Не долѣтъ бо само точная правила у языкѣ имѣтъ, но онъ долженъ быти легко произносимъ и пріятенъ аще чужія народи ко пріятію тогш нѣдити имѣтъ. При томъ и ко стихотворенію долгія ш многихъ безгласныхъ бѣквъ состоящіяся рѣчи совсѣмъ неспособны сѣтъ. Ш стихотворенный шбаче естли мнѣніе Бѣоново стоитъ, что оноє умъ чловѣческіи и тако многими недостатки и сбетами помрачены въ нѣкія узы и граници сплетаетъ, не требѣтъ ни пещи си многш. Оноє по моемѣ мнѣнію ползѣтъ ко изобрѣтонію новыхъ рѣчей и краткости слова и ко умякченію сѣровихъ нравовъ; но преливаетъ карактеръ Народа во хитро и легкомысленный, и умы чловѣческія ш вещественнагш долгомыслія, и прямагш разсѣжденія ко хитроплетномѣ но не трающемѣ измишленію шводити; (еже шбаче толко ш кѣлтивиратихъ Народахъ раздѣвается у суровыхъ бо стихотворство едина єсть просвѣщеніи образъ). Множество же рѣчей и краткость слова можеть и иннимъ начиномъ кромѣ стихотворенія шбрѣтиси.

Шкоже точность правилъ и грамматики, пріятность же и своитство рѣчей ко присвоенію и научонію каждаго языка мѣдрія мѣжи побѣждает, тако простый Народъ наипаче произношеніемъ рѣчей ко пріятію того нѣдится. Веліє убо лекѣщися ш разпро-

странненный народнагш нарѣчія ради ударенія и произношенія рѣчей стараніе носити имѣтъ. Ударенія бо въ каждомъ язицѣ узрокдють въ произношеніи рѣчи силѣ или слабость тоя; по тому же самомѣ касаются чѣвства слышателей и побѣждаютъ тое; ꙗко тѣдѣ же раждаетъ краткій, пресѣчный или обширный, кроткій или жетокій (sic) и огненный слогъ. По такомъ же Нарѣчія промѣненія у Народа читающагш, не токмо и сами ка(ра)ктеръ Народа ꙗко силы или слабости, т. е. прямо енергія или мертвенности ѡзика его и прямо склоности ко пріятію началнихъ правилъ морала etc. etc. — по времени промѣнитися можетъ, но и ко побѣжденію дрѣгихъ Народовъ, ко пріятію таковагш ѡзика (наипаче въ предѣлахъ идѣже различію Народи совокѣпно живѣтъ), слѣдователнѣ ко разпространенію ѡзика и Народа много слѣжитъ. Примѣръ ꙗко Францѣзагш и нѣмецкагш Народа взявше, мнити ми ся, да побѣдительный изговоръ Францѣзовъ поводомъ быть моглъ краткомѣ и икончателномѣ, а полномѣ дѣха стилѣ ихъ, ꙗко не токмо лѣгшее науки прозябенію (sic) у Народа тогоже раніе нежели у прочихъ сверстнихъ емѣ и ѡзика егш и у прочихъ Народовъ разпространеніе слѣдовало, но сіе истое бодрое народнагш нарѣчія произношеніе поштравало умозрительность (imaginationem) и чѣвствительность Народа — (еже и до днесъ основателнія черты характера егш сѣтъ) — ꙗко вираженія же чѣвствительности и браковъ множество и угобзеніе (sic) плодородія по законнѣ физическагш естества участіе имѣло. (И инныя убо узроцѣ (sic) семѣ бити могѣтъ, ѡкоже шобити Родъ народа — species — начинъ живота, clima, temperament, начинъ правленія и прочая и прочая. Но ѡкоже кажди тако и сей къ томѣ по мѣрѣ силы своея пособствовалъ¹⁾* — и ово на характер Народа, ово на обичкѣ его и нарави негли дѣйствовалъ, нравже и обичай по долгомъ времени преливался во вторѣю природѣ — ꙗко ꙗкоже прокѣваніе темперамента и пакибытіе характера народнагш слѣдовало; тако да аще би кто изреченія силѣ но аки первобитнѣю винѣ промѣненія, но аки производное ꙗко дрѣгагш природы чловѣческія дара дѣйствіе взирати хотѣлъ, ничто менше тоеже изреченіе и въ такомъ взираніи, взаимнѣ на характеръ Народа, на его умноженіе и разпространеніе средственно и непосредственно по мѣрѣ силы и шбстоятельствъ дѣйствіе свое ꙗко давати можетъ. Аще убо изреченіе слова не на характеръ прямо, но на чѣвствительность, сіяже на умозрительность, и сіо паки

¹⁾ Уъ текстъ измеѣу звездаца има ова нашомена митрополитова: сіе по томъ придато.

на обычай и темпераментъ, сеиже вспять на вираженію изреченія и прочія способности дѣйствуетъ, то все едно естъ, и всически истинно, да каждое дарованіе или способность челоуѣческая или помагаетъ или ревнуетъ или поборствуетъ дрзгой, и проодолоніе же каждый характеръ народа именовъется, хотя проливанія того и промѣненія иносителнѣ на каждого дари и способности втсченія участіе пріемлетъ, слѣдователнѣ и вираженіе изреченія гласъ свой ко томѣже проливанію иносителнѣ можетъ и иноситъ. Довольно и Французамъ.

Нѣмцы напротивъ хотя и исконный с Французами естъ, и единъ законъ и единъ правленію, равное множество Народа, равнѣю климѣ, равный или негли и дѣлши начинъ живота и плодородія силѣ съ ними имѣли и въ наукахъ прилѣжали, ничто менѣше не могли языка своего якоже оны ниже прославить, ниже дрзгимъ народомъ препорѣчити. Негли измеждѣ прочихъ вынѣ сія хладность изреченія слова ихъ и молчаніе — (покойныи Адамъ Коларъ нѣкою прилюкою, егда съ нимъ и ш Вами бесѣдовахъ, сказа ми, да славенскіи Народи Германе и молчавія Нѣмцами назвали, а Славяне и сословіи Слованами — Славонами — Славянами) поводомъ биша закосненію ихъ, и своеудовол'ственнія средомѣрности у дрзхъ и темпераментѣ и ш скѣднїи сили народнягш патриотисма у Нѣмцовъ.

Далече бѣди и мене ако би исюдѣ Французовъ характеръ паче нѣмецкаго предпочиталъ. Азъ увѣренъ емь да сой своеудовольственныи и средомѣрныи Нѣмцовъ характеръ, якоже ко содержанию Народа, сже у первобитномѣ сровства и нектлтивираномѣ волнонїи состоянїю, совсѣмъ не погѣбитися, тако и ко прїятїю спокойственнагш — и умѣренагш житїя способствовалъ, икѣдѣ умноженіе рода, исюдѣ шбодренію трѣдолюбїи, — шграничіе своспрчтяжанїя — браковъ приовоеенїе и урѣженїе, — пакш исюдѣ рода умноженїе, — но и вѣждѣ и потребѣ, — и умствованїя — и по своеудовольственномѣ средомѣрїю — благоразѣнное природное разсѣжденїе и клоненїе ко добродѣтели — постоянствѣ, — умѣренности, — и своеудовольствїю слѣдовати могло, доколь не прокѣвался характеръ ихъ всякый начинъ правленїя прїемлющїи, сталный и добри, и ко всемѣ способный якоже и днось естъ.

*И сіе прїдато по томѣ. Изыкъ, шбичаи, силѣ шбцагш дрзхъ и характеръ Народа Нѣмецкагш, взираи Нѣмоцкїи Магазины издаваеми у Алтони и профессора Еггера ш характеру Народа сице глаголетъ (Jonaer Literatur Zeitung Jahr 1798 № 133): Имѣютъ воистинѣ, и Нѣмцы національный характеръ, да еще таковой, иже

высокопочитаемъ есть: въ почитаніи самаго себе учтивъ сын, достоинство дрѣгихъ Народовъ почитаетъ онъ цѣною правды, ѿмѣнная способность съ благодарстію ѿ дрѣгаго принимати, а такожь равная готовость требующемѹ помогати; и чрезъ истое сію величайшес и за дрѣгія Народы обща (ночитко) сѣтъ знатнѣйшіи и неизгладими праваго Нѣмца карактеръ!*¹⁾).

Могли убо, якоже сомѹ произведенію, тако и ѿмѣнномѹ Народу сегш плодородію и дрѣгія причини быти; здѣ шбаче ш нарѣчїи Народу сегш и словопроизнешенїи во сравненїи со Францѹзами, ѿносителиѹ на разпространенїе народнагш языка и Народу слово намъ есть. Наипаче егда би представили нами, различїи совокѣпно живущїи, межуособнѹ равнѹющїи, разнагш и языка и нарѣчїя народи — въ коемъ сношенїи довольно то: что разное языка собственнагш изреченїе, съ разностію характера каждагш сихъ двѣхъ Народовъ, въ равномъ до разпространенїя нарѣчїи его, ѿношенїи стоитъ.

Тако негли и шпанская и хѣнгарская, и турецкая гордость, и дрѣгіе карактери дрѣгихъ Народовъ. ѿносителиѹ до изреченїи бесѣди ихъ изпитати би ся могли; но сие оставимъ мѣдрѣйшимъ и више времєне ѿ мене имѣщимъ.

Азъ тоє токмо придаю: да наши Сербли, лишонїемъ точнагш произношенїи славенскїи рѣчи, и себе и языкъ свой гѣбе: тако бо они свакѹ рѣчь развлѣче и у изреченїю ослаблѣвають, да напо слѣдокъ (кромѣ триста вѣра) никакогого силнаго и пламеннаго произношенїи имѣти не бѣдѣтъ, кои бы се дрѣгаго Народу лѣпила, како што се ихъ лѣпо рѣчи чѣжихъ Народовъ: ако су меѣтъ Тѣрцима тѣрске јокъ, бѣва, валла etc. etc., ако сѣ моѣтъ Маѣари маѣарске asta, terem etc., ако су с Власима смѣшани, то совѣмъ влашки бчатъ, овой жо языкъ забвенїю ѿдають, хотя и никто побѣдителиѣ какъ различїи псовки въ первомъ не находятъ, въ своемъ же, а паче церковномъ нарѣчїи аще би и имѣли цстрѣйшая с русскими ударенїями произношенїи; ничто менше они и русская ударенїи развѣскающе — и продолжающе безъ вѣжды, произношенїе совѣмъ развращають, тако да имъ ударенїи таа почти ничего не полѣзють, нити они сами колми дрѣгіе Народи на чтенїе книгъ своихъ понуждаются. ѿтѣдѣже лишениемъ нравнихъ начиванїи, сила и енергїи характера народнаго губится, и мы по мало совѣмъ у чѣжїи народи преливаемся. Заиста више нежели Бохомци и Моравци, кои ниже въ законнѣ ниже въ церковномъ

¹⁾ Читав тај одељак између звездаца додан је с леве стране од текста.

